

rai kelta megtelepedés idejéből való; archaikus voltát a jellegzetes seprűdíszes, grafitos soványítású fazekak mellett a durva, kézzel formált, ujjbenyomkodásokkal tagolt oldalú cserépdarabok is alátámasztják.

Munkatárs: Tárnoki Judit.

CSÁNYI MARIETTA

400. Uraiújfalu-Szentivánfa, Szent János templom (Vas megye) Kö

2004. március 28-án helyszíni szemlét végeztünk a település templománál. A dombocska, amelyiken a templom és temetője van kb. 70–80 m átmérőjű. A műemléki helyreállítás (vagy az azt követő, helyi önkéntesek által végzett és felügyelettel vagy anélkül(?) zajló munka) során a középkori temetőt erőteljesen megbolygatták. Nagy mennyiségű embercsonttöredék hevert a felszínen.²⁷

Munkatárs: Nagy Marcella.

ILON GÁBOR

401. Üllő, 1. számú lelőhely (Pest megye) Á

Az M0 autópálya Pest megyei szakaszának építését megelőző régészeti feltárás során az M5 autópálya és az M0–4 főút csomópontja közti szakaszon, valamint a 4. sz. főút – Vecsést és Üllőt elkerülő – nyomvonalán dolgoztak 2004-ben a Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága munkatársai. Geodéta: Erdi Benedek, térinformatikusok: Zoltán S. Péter vezetésével Progli Szabolcs és Tóth Károly. Koordinátor: Tari Edit.

A 2002-ben feltárt Árpád-kori lelőhelyeken szélesítés miatt újabb kutatásokat folytattunk a nyomvonal mindkét (ÉNy-i és DK-i) oldalán. Az objektumok számozását folytattuk. 2004-ben 1390 m²-en 20 új objektum (5 árok, 14 gödör, 1 különálló réteg) került elő, továbbá feltártuk a tavalyelőtti 44., 51., 53. árok folytatását, illetve a nagyméretű, földbe mélyített 63. Árpád-kori ház DK-i oldalát. A 92. sz. méhkas alakú gödörből gazdag 12. századi kerámiaanyag (hullámvonallal, csigavonallal díszített fazekak) került elő. A 94. sz. hamus betöltésű gödörben bordázott peremű kerámia, orsó-gomb és vaspengé volt.

Munkatársak: Füredi Ágnes, Gál Krisztián régészek, Farkas Zoltán, Nagy Borbála, Hargitai András régész-hallgatók, Darányi Réka, Füredi Tibor, Kiss László Zsolt, Progli Szabolcs, Sas Alexandra régésztechnikusok.

RÁCZ TIBOR – TARI EDIT

402. Üllő, 2. számú lelőhely

(Pest megye) Á

A 2002-ben feltárt Árpád-kori lelőhelyeken szélesítés miatt újabb kutatásokat folytattunk a nyomvonal mindkét (ÉNy-i és DK-i) oldalán. Az objektumok számozását folytattuk. A lelőhelyen összesen 46 objektumot bontottunk ki, ebből több a tavalyelőtti árok folytatása volt. A 17 leletszegény áron és a 25 gödrön kívül három földbe mélyített házat és egy cölöplyuksort találtunk.

A lekerekített sarkú négyzet alakú területet határoló árok elképzelhető, hogy Árpád-kori karámok nyomai.

A 119. sz. objektum eredetileg szabadtéri kemence volt, amelyre később egy házat építettek. A ház rétegsorai ráfedtek a kemence munkagödrére. A sütőfelület jó állapotban megmaradt. A 120. sz. szabályos téglalap alakú ház kemencéje szintén jó megtartású. Alján számtalan cölöplyukat és két téglalap alakú tárolóvermet találtunk. Ezeket deszkákkal fedhették be, a deszkalapoknak kialakított vájatokat szintén megtaláltuk. A házakból késő Árpád-kori kerámia és állatcsont került elő.

Munkatársak: Füredi Ágnes, Gál Krisztián régészek, Farkas Zoltán, Nagy Borbála, Hargitai András régész-hallgatók, Darányi Réka, Füredi Tibor, Kiss László Zsolt, Progli Szabolcs, Sas Alexandra régésztechnikusok.

RÁCZ TIBOR – TARI EDIT

403. Üllő, 5. számú lelőhely

(Pest megye) Sza, Ú

A lelőhelyen korábban 2001–2003 között három éven át folytattunk kutatásokat. A lelőhely ÉNy-i, a Vecsésről Ecsere vezető műút É-i oldalára átnyúló, a dombtetőn és a domb ÉNy-i lejtőjének indításán elhelyezkedő sarkát 2004 májusában tártuk fel. A területet kutatóárokokkal vizsgáltuk át, a humuszréteg eltávolításakor újkori mázas kerámiadarabok és porcelántöredékek kerültek elő. A várakozásokkal ellentétben nem találtunk régészeti korú objektumot, mindössze újkori gödröket és világháborús futóárokot.

A már feltárt és átadott lelőhelynek mindössze 320 m² nagyságú területén 2004 szeptemberében kiszedték az út menti fákat, melyek alatt újabb szarmata objektumok kerültek elő. Két edényégető kemencét és munkagödreiket, egy paticsos házomladékot, három gödröt és egy sütőkemencét tártunk fel. Az edényégető kemencék más-más technikával készültek, az egyik épített rostéllyal, a másik rostélyát az altalajba vájva alakították ki. Az egyik edényégető kemence munkagödre korábban kútként funkcionált, majd részben feltöltötték, ezután alakították ki a munkagödrot.

Munkatársak: Mérai Dóra, Balogh András régész-hallgatók, Nyikus Krisztián régésztechnikus.

KULCSÁR VALÉRIA – NAGY ANDREA

404. Üllő, 10. számú lelőhely

(Pest megye) A, Á

A lelőhelyen a nyomvonaltól DK-re egy bekötőút építé-

27 P. HAJMÁSI E.: Uraiújfalu-Szentivánfa. In: Valter Ilona: Árpád-kori téglatemplomok Nyugat-Dunántúlon. Budapest, 2004, 167.

se miatt 2004-ben újabb kutatásokat végeztünk, amelynek során 14 újabb objektum került elő, ebből 4 újkori, 3 pedig recens volt. A többi gödör, illetve a 20. sz. ház az Árpád-korra datálható. A sütőkemencével rendelkező házból 13. századi kerámia, orsókorong, őrlőkőtöredékek és csiga került elő.

A nyomvonal DNy-i folytatásában júliusban újabb területeket vontunk be a régészeti kutatásba, ahol egy avar kori településrészletre bukkantunk. Az Árpád-kori és az avar kori lelőhelyeket egy felhagyott dűlőúttal szegélyezett fasor választja el.

Apró Mihály tanyáján 59 objektumot tártunk fel, ezek zömmel nagyméretű, kerek gödrök (37), illetve árok (17) voltak. A szántással kevert humuszrétegben egy sütőkemence maradványaira bukkantunk. Több nagyobb felületen sikerült megtalálni a szántással sajnos bolygatott, változó vastagságú (20–50 cm), avar kori kultúrréteget. Az erősen hamus, paticsos rétegből csontból faragott zabla oldalpálca, vascsatok, orsógombok, illetve hullámvonalakkal díszített, vastag oldalfalú, szürke fazéktöredékek kerültek elő.

Munkatársak: Füredi Ágnes, Gál Krisztián régészek, Farkas Zoltán, Nagy Borbála, Hargitai András régészhallgatók, Darányi Réka, Füredi Tibor, Jakucs János, Kiss László Zsolt, Progli Szabolcs, Sas Alexandra régésztechnikusok.

RÁCZ TIBOR

405. Valkó, Tópart

(Pest megye) U

2004 szeptemberében bejelentés érkezett a Pest Megyei Múzeumok Igazgatóságához, hogy egy hétvégi telken, kerítésásás közben régi cserepeket találtak. A szóban forgó telek a Vácszentlászló és Valkó között elhelyezkedő horgásztótól délre lévő domb déli lejtőjén, a Kása-tető nevű, nagyjából K–Ny-i irányú dombvonulaton helyezkedik el (hrsz.: 1686). Két ismert régészeti lelőhely, az MRT 13/3 k. 20/13 és 20/6 közé esik, pillanatnyi ismereteink szerint eldönthetetlen, hogy önálló lelőhelyként kezelendő-e. A kerítésárok kiásása során a telektulajdonosok az árok ÉK-i végében, mintegy 25–30 cm mélységben (közvetlenül a humusz alatt) találták a következő leleteket.

Egy kisebb edény több darabja, két nagyobb tölcséres szájú edény nyaktöredéke és még néhány edény kevésbé jellegzetes töredéke. A kidobott földben további cserepeket és néhány emberi koponyatöredéket találtam. A fentiek alapján feltételezhető volt, hogy temetkezéstről van szó, ami az ezt követő feltárás során be is bizonyosodott. A kerítés kb. 40 cm széles árkának kiszélesítése és megtisztítása után a sárga altalajban semmilyen értelmezhető elszíneződést nem tapasztaltunk, de néhány előkerült csontot követve sikerült kibontani a teljes sírt. Sárga agyagos betöltésű sírgödörben (kiterjedését nem sikerült tisztázni) 34 cm mélyen feküdt a rossz megtartású, zsugorított helyzetben eltemetett halott a

bal oldalán, tájolása ÉÉK–DDNy. Koponyája hiányzott (a kerítésárok kiásása közben darabokra tört), csak töredékeit találtuk meg a sír környékén. Egyetlen melléklete egy bütykökkel díszített, behúzott peremű kis tál. A sírföldből a felsőtest környékéről egy lapos, hasáb alakú kagylógyöngy került elő. Az árok bővítése során több neolit cserepet is találtunk a sírföldben, illetve az árok falában, amelyben úgy tűnik, egy vékony neolit kultúrréteg húzódik. A leletek az aszódi Petőfi Múzeumba kerültek.

Munkatárs: Jakab Attila régészhallgató.

KULCSÁR VALÉRIA

406. Varsád-Kisvarsád

(Tolna megye) Kö

A lelőhelyen Pesty Frigyes összeírása templomromot említ. A tavalyi terepbejárás során azonban csak a középkori település hozzávetőleges határait tudtam megállapítani. 2004. október 28-i terepszemlénk során szántott felületen a középkori falu nyomait ismét azonosítottuk, a dombhát kiszélesedő, középső részén pedig – amely templom számára legalkalmasabb lehetett volna – több kiszántott csontváz töredéket és elszórt embercsontot figyeltünk meg legalább 150×100 m-es területen, azonban templomra utaló törmelék nélkül. A temető tehát leginkább ismeretlen korú csontvázas temetőnek tartható, annak ellenére, hogy a közelben egy templom körüli temető előkerülése (is) várható.

Munkatárs: Csiszér Antal régésztechnikus.

K. NÉMETH ANDRÁS – ÓDOR JÁNOS GÁBOR

407. Vác, Március 15. tér

(Pest megye) Kö

Folytattuk a 2003 őszén megkezdett középkori Szent Mihály templom feltárását. Megtaláltuk a Ny-i részén a temető kerítésfalának kétperiódusú – 15. századi és barokk kori – nyomvonalát a szépen kiképzett bejárattal együtt. A templom Ny-i oromfalában, nagyjából e bejárattal szemben előkerült magának a templomnak a bejárata, szép téglapadlóval ellátva. Megtaláltunk három pillérpárt Ny-tól K felé, tehát a középkori templom három hajója felmérhető volt. A középkori kőpilléreket később téglával és vakolatbevonattal vették körül megerősítésként. Az 1755-ben készült – Oracsek Ignác-féle – felmérésen látható középkori templom déli oldalán lévő kápolna Ny-i falcsonkját is megtaláltuk. Mellette K felé egy téglából épített – valószínűleg – kriptá volt. Alja 5 m mélyen jelentkezett, temetkezőhelyet benne nem találtunk, ellenben betöltött földjéből szép 18. századi habán jellegű kerámiát és díszített – össze is állítható – üvegcancsó-darabok kerültek felszínre. Egyéb 18. századi építmények: a 18. század első felében megépíteni kísérelt barokk szentély altemplomi szintje, egyéb barokk falak, közöttük egy szabályos kis téglapince emberi csontvázmaradványokkal, feliratos koporsó deszka- és